

PARBAUDITS 14. G.

Conf. 549.

258, ix

Lindes un Dirsgalles

Semneefa-

ieb Pagasta = Teefa.



LXIX.

7734.

Es Sophia Leela Gas-
 pascha von Mengden,
 dsimtsmahte schahs Lin-
 des un Birsgalles muischas,
 par labbu nodohmajusi,
 weenu semneeka-teesu sawâ
 muischâ eezelt; tad paweh-
 lu es, Pâ weenu ne pah-
 kahpjamu likkumu, schahs
 leetas Pas tè lassamas:

I.
Saur scho grahmatu tohp
 schi Semneeka-jeb Pa-
 gasta-Teesa eezelta un nolikta.
 Tè peederr weens teesneffis, kas
 tas wirsneeks, un diwi beedri,



933 (474.3) 42

kas lihds teefa. Pats teefneffis
tohp no wiffa fainneeku pulka
us trim gaddeem ismeklehts,
pehz ta leelaka pulka gribbescha-
nas. Tee teefas beedri irr:
weens no teem desmitneekem,
kam pa kahrtam tai teefas-dee-
nâ buhs flahht buht pee teefas;
un atkal weens no teem mui-
schas usraugrem.

2.

Schi pagasta teefa tohp tur-
reta if pahrsesdeenâs, paschâ
Daugawas muischâ.

3.

Schai teefai buhs tikpat wif-
sas kildas un subdseschanas to
lauschu sawâ starpâ, fâ arri-

dsan kas muischai prett laudim
jasuhds, pehz sawas saprascha-
nas un labbakas firdsapfinna-
schanas, freeti ismekleht, pahr-
dohmaht un pehz ta leelaka pul-
ka padohma nospreest. Kas
wainigs, tohp pamahzihts jeb
ar kahdu taisnu naudas strahpi,
jeb pee sawas meefas; bet wai-
raf fâ 30 pahtaga sittenus ne
buhš doht. Bet ja gaddahs
kahdas sadšibas pee rijahm,
flehtehm un us lauku, tad pehz
labbas zeetas ismekleschanas
un ar sinu tahdu buhs nosoh-
diht ar 30 schaggaru sitteneem.

4.

Schai teefai buhs ar wiffu
spehku us to raudsiht un par to

gahdaht, fa ifweens semneeks
 sawus peenahkamus darbus un
 klauſiſchanu pareiſi paſtrahda;
 fa ſaimneeki ſawas mahjas us-
 tizzigi ſtrahdajohſt pareiſi kohpi
 un labbi walda, un wiſſu ſawu
 pagastu un klauſiſchanu, faſ-
 teem muiſchai jadohd un jadar-
 ra, gohdam un pareiſi dohd un
 darra. Tikpat arridſan buhs
 ſchai teeſai us kalpa wihreem un
 wiſſeem gahjejeem labbi luhſohſt
 un tohs paſchuſ peespeest us tik-
 kuſchu ſtrahdaſchanu un paſlau-
 ſigu buhſchanu prett ſaweem
 ſaimneekem.

Talibds arridſan buhs wiſ-
 ſeem teeſas wihreem, muiſchas
 uſraugeem un deſmitneekem itt

ſtipri us to raudſiht un zeeti par
 to gahdaht, fa ne weens ſem-
 neeks ſawu mantu aplam tehr-
 ſedams iſſchkehrde un iſgaifina,
 lai buhtu frohgôs jeb pee ſchi-
 deem, un nedſ labbibu nedſ loh-
 pus, jeb zittu kahdu mantu ar-
 ſchahdu ſianu iſmaina, woi kih-
 lam nodohd, woi arri pahſ roh-
 beſcheem-pahrdohd.

5.

Kad kahds ſaimneeks nomieſt
 kam behrnu newaid, un wiſſa
 atraitne laulibas gaddôs wairs
 naw, tad buhs ſchai teeſai to
 tuwaku raddu ta nelaiſa ſaim-
 neeka, ja taſ zittadi ſcha gohda
 zeenigs irr, ſchahdâs mahjâs

par fainneefu eezelt; un kad
 tahda gohdiga raddineefa nam,
 tad buhs zittu gohdigu wihru,
 kas par fainneefu labbi derr, no
 wiffa pagasta ismekleht, un to
 paschu të par fainneefu list.
 Ta nelaifa fainneefa mantas
 tohp tad pehz taisnibas isspree-
 stas, muischas parradi wiffai
 papreefsch islihdsinati, tad ir
 zitti parradi ismaksati; atrait-
 ne dabbu tad fawu dalku jeb
 meitas puhru, ko ta no faweem
 wezakeem lihds atnessusi, ar tre-
 scha dalka augleem; un kas
 tad wehl atleef, peederr pee pa-
 schahm mahjahm un tohp tam
 jaunam fainneefam nodohs,
 ka weena paleefama un schahm

mahjahm peederrama manta.
 Bet kad tif dauds parradu irr,
 ka wiffai ne spehj maksah ar ta
 nelaifa mantahm, tad ir patti
 fainneeze fawu meitas puhru
 ne warr pagehreht; sewischki
 kad schi kahdus gaddus par
 fainneezi bijusi, irr arridsan
 palihdsejusi isfschkehrdeht.

6.

Ta kahda atraitne paleef ar
 sibkeem behrneem, kas ne gribb
 jeb ne warr ohtrâ laulibâ doh-
 tees, tad buhs schai teesai arri-
 dsan kahdu labbu ustizzamu
 wihru par Pehrminderu list,
 kas schahs mahjas behrneem
 par labbu kohpj un walda, tif
 ilgi, kamehr wezakaais dehls jeb

meita eefsch teem gaddeem naht,
 fa tee paschi warr sawas mah-
 jas usæmt. Tad tohs buhs
 eelift sawâ tehwiſchkâ, ja tee
 zittadi lihds ſchim tâ irr dſihwo-
 juſchi un iſturrejuſchees, fa tee
 warr mahjas kohpt un waldiht.
 Tattſchu buhs tai meitai ta ne-
 laifa ſaimneeka, kad tai wehl
 kahds jaunakais brahlis irr, tam
 paſcham tahs mahjas tuhdaſ
 atdoht, tiſ ko tas pilnigu wihru
 fahrtâ jaw fluïs un par ſaim-
 neeku derr; bet papreeſch wai-
 jaga wiſſeem zitteem behrneem
 tiſpat fâ mahtei, ſawu eeman-
 toſchanas dalku pehz taiſnibas
 dabbuht. Labs pehrminders,
 fas tſchetri lihds peezi gaddus

ſchahs mahjas irr turrejis, dab-
 bu par maſſu ſawa puhliia,
 feſtu dalku no tahm leetahm un
 mantahm, fas wehl atleef un
 pahrafi pelniti un ſagahdati irr,
 pahre tahm mantahm, fas pee
 ſchahm mahjahm ihſti peederr.
 Tahdam pehrminderam, fas
 deſmit lihds peezpazmit gaddus
 ſchahdâs mahjâs labbi dſihwo-
 jis un tahs kohpis, teefai buhs
 treſchu dalku atdoht; prohti
 treſchu dalku no wiſſahm lee-
 tahm, fas wairaf irr pahre tahm
 mantahm, fas ihſti pee ſchahm
 mahjahm peederr.

7.

Tahds ſaimneeks, fas dehl ne-
 labbas dſihwoſchanas un greh-

zigas buhschanas, woi dsekreis,
 flinks, prettineeks, isfchkehrde-
 tais, jeb kahds blehdis, ne-
 tais un neschlihts buhdams,
 jaw daschu reisi mahzihts fluis
 fluffumâ, gan arri kaunu redse-
 jis wisseem dsirdoht preefsch tee-
 fas galda, un kas fainneeka
 gohda ne irr wairs zeenigs;
 tahdu netiklu buhs wissai teesai
 kohpâ no wianna semmes un
 mahjahm ismest; wissu wi-
 na nabbadsibu buhs pehz tais-
 nibas spreest, wianna parradus
 lihdsinaht, un kad tam behrnu
 naw pehz tahs stas nodalkas, un
 kad behrni tam irr, pehz stas
 nodalkas darriht.

8.

Kad kahds fainneeks nelabbi
 turrahs un dsihwo un sawas
 mahjas ne kohp, tad buhs pa-
 preefsch desmitneekam wiannu
 mahziht un usffubbinahht. Kad
 winsch ne labbojahs, tad
 preefsch pascha teefas galda
 wiannu buhs mahziht, passub-
 binahht un nodraudeht; kad
 winsch ir to ne zeeni, tad buhs
 wiannu pamahziht un sohdiht un
 treschâ reisê, kad wehl ne flau-
 sa, wiannu gluschi ismest no
 semmes.

9.

Kad kahdu fainneeku no sem-
 mes fweesch, tad ar wianna
 mantahm tâ buhs darriht:

a) Paschai teesai buhs lihds
 ar saweem teesas likku-
 meem us schahdahm mah-
 jahm dohtees un turpat
 teesu turreht un wiffas
 mantas un padohmu te-
 pat, fà sinnadama bes
 bailehm un pehz taisnibas
 spreest.

b) Wiffas mantas ittin pehz
 schahs spreeschanas buhs
 ta jauna fainneeka rohtas
 nodoht.

c) Ier tas jauns fainneeks
 kahds dehls jeb snohts no
 ta wezza, tad winnam
 lihds ar to tehwischku ir
 tehwa parradi ittin pehz
 spreeschanas tohp lihds

uswehleti. Papreefsch
 buhs wiffai faimi sawu
 lohni un algu ismakscht,
 kas jadarra tuhdaal pirmā
 ruddeni. Tad tohp mui-
 schas parradi islihdsinati,
 un beidscht ir zitti parrad-
 neeki. Krohgu un schih-
 du parradi, kas fà ne-
 gohda parradi usskattija-
 mi, tohp ar treschu dallu
 jaw deldeti.

10.

Ier tas jauns fainneeks no
 sweschas zilts, tad buhs ta
 wezza fainneeka mantas gan
 spreest un parradus pareisi mak-
 scht, tã fà jaw minnehts, bet

tatschu buhs jaunam fainnee-
kam par usfubbinaschanu un
paligu të schahdâ sinâ darriht:

a) Tifpat muischa, fâ arri
wiffi zitti parradneeki, lai
pagaida trihs gaddus lihds
famehr tee maksati tohp,
(bet tatschu no faines
parradeem buhs tuhda
pirmâ ruddeni schliht-
tees.)

b) Kad jauns fainneeks no
teem lohpeem, fâs tam
lihds ar wiffahm mahjahm
nodoheti, atkal jaunus loh-
pius irr peeaudsinajees,
tahdâ wihsê, fâ fâs no
teem pascheem atkal au-
ghus warr zerreht, tad

buchs winnam ruddeni,
bes fahdeem eemesleem
tohs lohpus, fâs no wez-
za fainneeka wehl pee
schahm mahjahm peederr,
fad tee no teefas no jau-
na paheraudfiti un spreesti
tappuschi, us tirgu pahr-
dohet, woi arri pats tohs
warr patureht.

c) Kad pats schohs lohpus
paturr, tad winnam arri
buchs tuhda to naudu is-
maksat tâ fâ us tirgu
maksâ. Ja winsch ee-
drohschinatohs fahdu loh-
pu flehpt jeb nosaudeht,
tad teefai buhs winnu no-
fahdiht fâ besdeemigu sa-

glu; kad ohtrâ reise tahdu
wiltibu darra (lai Deews
pasarga) tad winnu buhs
preefsch teefas ar 15
schaggaru sitteneem grai-
sibt, un treschâ reise buhs
winnu no mahjahm is-
dsibt.

d) Ta nauda par scheem
lohpeem tohp pehz tahs
parradu grahmatas us
tahdu wihsî ismaksata, fâ
gtâ nodakkâ fazzihths fluis.

e) Tas jaunais fainneefs
galwo, pehz tahs pirme-
jas spreeschanas, par
teem lohpeem, fas tam
lihds ar tahm mahjahm

nodohiti, famehr trihs
gaddi pagallam, furrâ lai-
fâ tam buhs jaunū pulku
few sagahdatees. No
scha laifa tas ne par teem
parradeem ta wezza fain-
neeka wairs galwo, nedf
tam arri ilgaki wehl kahds
labbums no teem lohpeem
ta wezza fainneeka warr
buht; tapehz schohs us-
rakstitus lohpus ruddeni
buhš pahredoht, tâ fâ jaw
pirmitt fazzihths.

II.

Bet ja zaur kahdu nelaimi,
ieb zittu kahdu nestundu, schis
ieb tas fainneefs parradôs tif-

tu, tad buhs teem minneteem
lauschu preekschneekem, zif
ween spehdami, to parradneeku
passubbinahst un peespeest, lai
no parradeem atswabbinajahs,
un kad tiffai mahjas zaur to
ne eet bohja, tad buhs par to
gahdaht, ka schahds fainneeks
us ilgaku laifu parradus ne krahj,
fa tiffai us weenu gaddu. Nau-
du ne buhs ilgaki fa tiffai us di-
wi gaddeem, us parradu ne
nemt, neds isdoht.

12.

Beidsoht es peekohdinaju wis-
sai teesai, wissnotak apdohmi-
gu prahligu buhschanu, tais-
nibu un laipnibu, sewischki pee

katras teesaschanas un spree-
schanas, un arri eeksch tah-
dahm leetahm un notiffumeem,
to ne warreju papreeksch sin-
nahst un kas schè naw minneti.

13.

Sawam Linder un Birs-
galler pagastam par labbu un
atweegloschanu esmu es weenu
Maggasinu no 300 puhru ru-
dseem eetaisjusi, un wissai
draudsei dahwinajusi. To pa-
schu nodohmu es teem minne-
teem lauschu preekschneekem,
lai tee wissam pagastam par
labbu schahda wihsè ar to pa-
schu darra:

Prohti: kad kahdam semnee-
kam maieses jeb fehklas pateesi

waijaga, fo papreefsch zeeti
buh's ismekleht, tad no scheem
300 puhreem rudsu buh's tah-
dam tif dauds doht, zif tam
ihsti waijaga; bet tad arri buh's
wisseem lauschu preefschnee-
feem weenlihd'si par to gah-
daht, fo tas parradneefs, tuh-
dal no pirmas plauschanas ar
puffseezinu augleem no puhra,
kas Maggasinam par labbu
nahf, sawu parradu atlihd'sina.

14.

Ta nauda, fo es arridsan
sawam pagastam esnu no-
schinkejusi, esnu es lauschu
preefschneefam, pehz taisnas
walkoschanas, ar schahdu sin-
nu rohk's dewis: prohti, kad
tahdam saimneefam sirga wai-
jaga, fo papreefsch labbi buh's
ismekleht un skaidri parahdiht,

tad no schah's naudas tahdam
buh's doht zif t'e waijaga; bet
tad arri luhfoht un gahdaht
buh's, fa winsch zif spehdams
drihs atmak'sa sawu parradu,
un prohti ar gadsfahrtigeem
augleem, kas irr diwi mahrfi
jeb t'schetri wehrdini no dahlde-
ra par gaddu. Schee naudas
augli tohp tai naudas-lahd'e ee-
listi; tikpat arri ta nauda, kas
nebehdneefem ja mak'sa, fo
sawz strahpes-nauda. Bet ja
tahd'a gruht'a sehrgas-laika un
gadd'a naudas-schkirfts ne pee-
tistu laudim sirgus pirft, tad
patappinah's tas zeenigs Ren-
tes-kungs to naudu, kas wehl
waijaga. Bet tapehz fa tas
zeenigs Rent'es-kungs scho nau-
du bes augleem dohd, tad ne
ween us tahdu wihs'i fa 7t'a no-

Dallâ stahstihst tappis, parra-
 dus buhs freeti sadsiht, bet ar-
 ridsan, ja kahds saimneeks gan
 Rentes-Kungam, gan naudas
 schkirstam parradâ buhtu, tad
 atdohschanas - laifâ Winau,
 prohti Rentes-Kungu, par tre-
 schu dallu papreetsch buhs is-
 lihdsinaht, ne ka naudas schkir-
 stu. Daugawas muishcha 8tâ
 deenâ Seena mehneschâ 1805.

S. Leela Gaspascha v. Mengden,
 pehz tehwa wahrda Plettenberg.

(S. W.) manna rohka un sehgelis.

Schee teefas - likkumi saderr itt taisni ar-
 zeenigas leelmahtes wahzu preekschrafstu. Zo
 apleezina

Kundrahts Schulz,
 Pindes mahzitais.

